

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

**ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДИТИНИ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 481 групи

Спеціальності 012 Дошкільна освіта

Спеціалізація: дитяча психологія

Освітньо-професійної (наукової)

програми Дошкільна освіта

Харченко Тетяна Анатоліївна

Керівник ст. викладач Вінник Т.О.

Рецензент к.пед.н., доцент Саган О.В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	7
1.1. Психолого-педагогічна характеристика дошкільного віку.....	7
1.2. Характеристика творчих ігор як основного виду ігрової діяльності дошкільників.....	14
1.3. Особливості творчої ігрової діяльності дитини дошкільного віку.....	21
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТВОРЧОЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	26
2.1. Огляд і обґрунтування вибору методик дослідження розвитку творчої діяльності дитини дошкільного віку.....	26
2.2. Оптимізація творчих здібностей дитини дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри.....	38
ВИСНОВКИ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	46
ДОДАТКИ.....	50
Додаток А. Кодекс Академічної доброчесності	50
Додаток Б. Довідка про перевірку на текстові збіги у Науковій бібліотеці.....	52
Додаток В. Звіт про повторну перевірку кваліфікаційної роботи на унікальність.....	53

ВСТУП

Дошкільне дитинство – короткий за часом, але важливий період становлення та розвитку особистості. В цей період дитина набуває початкові знання про навколишнє середовище. У дитини формується відношення до інших, до праці. Дошкільник набуває перші соціальні навички і звички правильної поведінки, формується характер.

Основний вид діяльності дітей дошкільного віку – це гра. В ігровій діяльності формуються та удосконалюються фізичні і духовні якості дитини. Розвивається увага, дошкільника, його пам'ять та уява. Через гру дитина навчається таким властивостям як спритність та дисциплінованість. Тобто, гра – є своєрідним, властивим дошкільному віку способом засвоєння суспільного досвіду.

Особливе місце в розвитку дитини дошкільного віку належить тій ігровій діяльності, яку дошкільники створюють самі. Такі ігри називаються сюжетно-рольовими, творчими тощо. В сюжетно-рольовій ігровій формі дошкільнята відображають весь спектр, всю палітру життя, що відбувається навколо. В творчих іграх більш повно формується особистість дитини. Ось чому творча ігрова діяльність дошкільників вважається важливим засобом виховання. Коли ми говоримо про формування гри як діяльності, вважаємо, що саме дорослі, які знаходяться поряд з дитиною, впливають на створення тематики сюжетно-рольових ігор, впливають на поглиблення їх змісту, сприяють оволодінню дітьми рольової поведінки.

Проблемою керівництва ігровою діяльністю у вітчизняній науці та закордоном займалися Р. І. Жуковська, Д. В. Менджеріцкая, С. Л. Новосьолова, Н. А. Короткова, Амонашвілі Ш. А., Виготський Л. С., Зенковський В. В., Лісіна М. І., Павелків Р. В., Поніманська Т. І., Ельконін Д. Б. та ін. На думку авторів дитина є найбільш чутливою частиною соціуму і піддається різноманітним позитивним та негативним

впливам, що в свою чергу впливає на формування психічного розвитку дошкільника.

Основна увага педагога звернена на збагачення знань дітей про навколишній світ і, як наслідок, збагачення змісту ігор. Вихователь в своїй роботі може використовувати пряме керівництво грою, тобто бере на себе роль або, допомагаючи дітям виконати ігрові дії, словесними вказівками управляє ігровою діяльністю дітей. Також вихователі використовують непряме керівництво грою, збагачуючи враження дітей через читання, екскурсії, розглядання картин і ілюстрацій, виготовлення атрибутів тощо.

В останні роки відзначається недостатньо високий рівень сформованості ігрової діяльності у дітей, тому вчені пропонують розглядати керівництво сюжетно-рольової грою як процес поступової передачі дошкільнятам способів побудови гри, який постійно ускладнюється.

Слід звернути увагу, що оволодіння способами побудови гри можливо тільки за умови партнерських взаємин дорослого з дитиною в грі. Д. Б. Ельконін розглядає в якості ведучої діяльності дошкільників сюжетно-рольову гру. Саме в ній створюється зона найближчого розвитку і відповідно через ігрову діяльність і рухається розвиток самої дитини.

В процесі гри інтенсивно формуються та розвиваються психічні якості дошкільника, його особистісні риси. Тобто це ті новоутворення, які є основними у для комфортного переходу дошкільника до наступного вікового періоду.

Актуальність дослідження полягає в необхідності виявлення цілісної системи психолого-педагогічних чинників, що сприяють розвитку творчої ігрової діяльності дитини дошкільного віку.

Мета – на основі аналізу проблеми розвитку особистості в дошкільному віці виявити та охарактеризувати особливості творчої ігрової діяльності дитини дошкільного віку.

Завдання дослідження:

1. Розглянути психолого-педагогічну характеристику дошкільного віку.
2. Проаналізувати теоретичні підходи до розуміння природи творчих ігор як основного виду ігрової діяльності дошкільників.
3. Охарактеризувати творчих ігор як основного виду ігрової діяльності дошкільників.
4. Обґрунтувати методики та емпірично виявити розвиток творчої діяльності дитини дошкільного віку.
5. Визначити напрями та стратегії оптимізації творчих здібностей дитини дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри

Об'єкт дослідження – ігрова діяльність дитини дошкільного віку.

Предмет дослідження – особливості творчої ігрової діяльності дошкільника.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань використано комплекс теоретичних методів: опрацювання теоретичних джерел із проблеми, опис процесу дослідження та узагальнення отриманої інформації, на основі яких здійснювалися вивчення та аналіз закордонних і вітчизняних праць з проблеми виявлення умов психічного розвитку дітей дошкільного віку, що і дало змогу виявити сукупність концептуальних поглядів, покладених в основу дослідження.

Теоретичне значення роботи полягає у теоретичному поглибленні змісту психологічних чинників творчої ігрової діяльності у дітей дошкільного віку, в обґрунтуванні необхідності дослідження закономірностей впливу ігрової діяльності на психічний розвиток дошкільника.

Практичне значення роботи визначається виявленням детермінант напрямів та стратегій оптимізації розвитку дошкільників в творчій ігровій діяльності.

Апробація. Головні положення та результати дослідження доповідались і обговорювалися на засіданні кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти.

Основні положення, висновки, результати дослідження обговорювалися під час виступу на засіданнях студентського наукового об'єднання «Актуальні проблеми дошкільної освіти» кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти педагогічного факультету Херсонського державного університету.

Структура й обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається із вступу, двох розділів, висновку, списку використаних літературних джерел із 40 найменувань. Загальний обсяг роботи 48 сторінок (основна частина – 43.)

РОЗДІЛ 1.

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІСІ

1.1. Психолого-педагогічна характеристика дошкільного віку

Дошкільне дитинство – це відповідальний період психічного розвитку дитини і особистості взагалі. Це вік початкового, фактичного становлення особистості. Порушення будь-якої ланки або механізму психологічної структури розвитку дитини може суттєво вплинути на її подальший розвиток.

Початок відвідування дитиною дошкільного закладу не є фіксованим. Як правило, цей аспект визначають батьки з огляду на різноманітні причини. У залежності від віку дитини процес її адаптації до дошкільного закладу і способи оптимізації цього процесу відрізняються. Тому фахівці ДНЗ повинні знати вікові особливості розвитку на всіх етапах дитинства [33].

Ранній вік – це період від одного до трьох років. Цей віковий період є ключовим у житті дитини. В цей період формується нова соціальна ситуація розвитку, тому що провідною стає предметна діяльність, яка замінює емоційне спілкування з дорослими [1; 19; 21; 35; 40].

У період раннього дитинства серед всіх процесів домінує сприймання. Дитина не може діяти без опори на сприймання. З цим пов'язані відсутність у дітей творчої уяви. Важливою характеристикою сприймання є його ефективність. Мислення в цей період є наочно-дійовим, з'являється здатність вирішувати завдання не тільки шляхом проб та помилок, а й шляхом здогадки. До кінця періоду розвивається здатність до узагальнення, переносу досвіду в нові ситуації, уміння встановлювати зв'язки між предметами шляхом експериментування. Поступово відбувається перехід від наочно-дійового до наочно-образного

мислення, дії з предметами змінюються діями з образами. [17; 22; 24]

Особливе значення раннього віку пов'язане з ходьбою. Завдяки їй дитина починає самостійніше спілкуватися з навколишнім світом. Ходьба розвиває вміння орієнтуватися у просторі, розширює можливості ознайомлення з оточенням, забезпечує перехід до самостійної предметної діяльності, внаслідок чого змінюються стосунки з дорослими. [3; 6; 25]. Соціальна ситуація розвитку у ранньому дитинстві має структуру: «дитина-предмет-дорослий».

Розвиток предметної діяльності тісно пов'язаний з оволодінням способами користування предметами. Засобом здійснення предметної діяльності є спілкування [12; 18; 24].

Ранній вік є сензитивним для розвитку мовлення. Особливого значення набуває поява елементів гри. Саме в предметній і далі в ігровій діяльності проявляються певні психічні новоутворення віку. У ранньому дитинстві з'являються символічні дії – створення нових співставлень між предметом і тим, як його використовують. Розвивається здатність до наслідування, що є основою інтелектуального і моторного розвитку дитини. Виявляються такі форми поведінки, які свідчать про розвиток самопізнання і формування самосвідомості. Зародження самосвідомості у дошкільника ґрунтується на його здатності розуміти емоції стан іншої людини [15; 19; 22; 34; 40]. Поява елементарної свідомості сприяє розвитку здатності до довільної саморегуляції.

Наприкінці третього року життя діти вже наполягають на незалежній поведінці. Формується та озвучується позиція «Я сам». Цей феномен є причиною розпаду попередньої соціальної ситуації. Це проявляється в кризі трьох років. Феномен «Я сам» означає виникнення самостійності, відокремлення малюка від дорослого.[10; 21; 26] У результаті подолання кризи трьох років виникають важливі психічні новоутворення: дитина порівнює себе з іншими людьми, прагне до

самостійної діяльності, яка є відображенням діяльності дорослих. Прагнення жити спільним життям із дорослим властива усьому періоду дитинства: малюк виокремлюючись від дорослого, одночасно встановлює з ним глибші взаємини [12].

Як ми вже зазначали, дошкільний вік є періодом виникнення нової соціальної ситуації розвитку. В цей період розширюється сфера взаємодії дошкільника з іншими та коло його спілкування. Наприклад, спілкування з дорослими ускладнюється і набуває нового змісту. [20; 21; 31; 35] Дошкільнику вже не вистачає тільки уваги дорослого і просто спільної діяльності з ним. Завдяки мовному розвитку, розширилися можливості спілкування дитини. Тому дитина прагне діяти не тільки з предметами, які бачить, а й з предметами, що відсутні у конкретній ситуації взаємодії. Зміст спілкування дитини з дорослим виходить за межі сприйнятої ситуації, тобо він стає позаситуативним.

Прагнення дитини бути схожою на дорослого може найповніше реалізуватись тільки у формі ігрової діяльності. Ось чому психологи рекомендують розв'язувати питання кризи трьох років через ігрову діяльність. Пов'язані з появою кризи новоутворення (прагнення самостійності, бажання наслідувати дії дорослих) є важливим кроком у психічному розвитку дитини, який готує її до нового вікового періоду розвитку. [16; 18; 22; 40].

Головною потребою дошкільника – бути повноправним членом суспільства. Дитина потребує почувати себе на рівні з дорослими. Проте включитися у реальне доросле життя дошкільник не може. Це пов'язано з анатомо-фізіологічними та віковими обмеженнями можливостей.[11;14; 25; 33]. Суперечність соціальної ситуації розвитку дошкільника полягає саме в цій розбіжності між прагненням бути як дорослий і неможливістю втілити це прагнення. Єдиним видом діяльності, що надає змогу подолати цю суперечність, є сюжетно-рольова гра. В сюжетно-рольовій грі дитина

примірює роль дорослого. Відображає виконання деяких суспільних функцій дорослого. Дошкільник навчається будувати стосунки з іншими дорослими та однолітками, які не є безпосередньо присутніми.[17; 19; 21; 34; 40]

Соціальна ситуація розвитку дошкільного віку характеризується збільшенням впливу спілкування дитини з однолітками. Ці стосунки стають для дошкільника такими ж значущими, як і взаємини з дорослими. [7; 16; 28; 37].

Все вищезазначене свідчить про те, що соціальна ситуація розвитку дошкільника ускладнюється і диференціюється. Хоча стосунки з дорослими і надалі залишаються центральними у житті дитини, вони суттєво змінюються. В період раннього дитинства соціальна ситуація розвитку дитини визначалася лише стосунками з близькими людьми. У дошкільному віці соціальна ситуація розвитку дитини визначається розширенням цих стосунків за рахунок приєднання спілкування з однолітками та іншими дорослими. [3; 9; 11]. Ті дії і факти, які дитина спостерігає у світі дорослих, і стають предметом її ігрової діяльності. В цій діяльності дорослий вже присутній опосередковано. Тобто гра стає провідним видом самостійної діяльності дошкільників. В цей період спілкування з близькими дорослими набуває більш позаситуативного характеру. Воно спонукається вже новими потребами. Дитина навчається опановувати нову сферу соціальних контактів – це стосунки з однолітками. Внутрішня позиція дошкільника характеризується усвідомленням власного «Я» [10; 18; 23; 40].

В дошкільний період активно формується особистість дитини. Цей процес тісно пов'язаний з розвитком емоційно-вольової сфери дошкільника. Формування інтересів та мотивів поведінки детерміновано соціальним оточенням. Це є типовим для даного етапу розвитку взаємин дитини з дорослими.

Діяльність дитини, її спілкування з оточуючим світом є джерелом її емоційних переживань [5; 11; 16; 20]. В дошкільному дитинстві освоюються нові, більш змістовні види діяльності. Це сприяє розвитку глибших та стійкіших емоцій у дошкільників. І ці емоції пов'язані не лише з близькими, а й з віддаленими цілями, і не тільки з тими об'єктами, які дитина сприймає тут і зараз, а й тими, які уявляє.

Активна діяльність в дошкільному віці є джерелом перш за все позитивних емоцій. Своєю метою, сенсом, якого набуває ця діяльність для дитини, в процесі її виконання є набуття позитивних емоцій [23; 32; 34].

Тако ж в цей період зростає потреба дошкільника в товаристві ровесників. Внаслідок цього інтенсивно формуються і розвиваються соціальні емоції, наприклад, симпатії, антипатії, уподобання тощо. Виникають інтелектуальні емоції. В дошкільному віці в процесі спілкування у дитини формуються її моральні почуття. У дошкільників формується і проявляється почуття власної гідності. Розвивається як самолюбство, так і почуття сорому, або ніяковості [23; 25; 36; 40].

Поступово дошкільник починає набувати автономії від дорослого. Дитина намагається диференціювати себе як самостійну людську та соціальну істоту. В той же час, поведінка дитини орієнтована на дорослого як зразок для наслідування.[5]. Головну роль у засвоєнні зразків поведінки дошкільника відіграє оцінка, яку близькі для дитини дорослі дають іншим. Тобто, оцінюючи діяльність інших людей, або аналізуючи дії героїв казок, дорослі формують сценарій подальшої поведінки дитини.

Орієнтація поведінки дошкільника на дорослого зумовлює розвиток її довільності. Дитина постійно стає перед вибором як мінімум двох бажань. Наприклад, треба обрати між тим, щоб зробити щось безпосередньо, тобто як хочеться. Або діяти відповідно до вимог дорослого, тобто за зразком. З'являється новий тип поведінки, яку можна назвати особистісною.[3; 4; 18; 31; 37]

Формування особистості дошкільника відбувається також через розвиток мотивів діяльності. Цей розвиток відбувається через певну ієрархію мотивів, їх супідрядність. Діяльність дитини зумовлюється не окремими потягами або бажаннями. Вона зумовлюється певною ієрархічною системою мотивів. В цій системі основні та стійкі мотиви набувають провідної ролі та підпорядковують ситуативні потяги. Це пов'язано це з розвитком вольової сфери дошкільника. Вольові зусилля потрібні для досягнення емоційно привабливої мети [15; 36; 39].

Чим старші стають діти, тим менш проявляються у їх поведінці афективні дії. Дошкільники вже можуть впоратися з виконанням необхідних для досягнення мети дій всупереч обставинам.

Ще раз наголосимо, що на розвиток вольових якостей дитини дошкільного віку позитивно впливає гра.[2; 14; 21; 22] Відособлюючись від дорослого, дошкільник вступає в активніші взаємини з однолітками, які реалізуються передусім у сюжетно-рольовій грі. В сюжетно-рольовій грі дитині необхідно підкорятися певним правилам. Ці правила вигадують самі діти. Вони є обов'язковими для всіх учасників гри і виконуються за задалегідь визначеними умовами. Така ігрова діяльність за правилами вимагає вольового зусилля з боку дитини. Вона надає сенсу вольовому зусиллю, а саме робить його ефективнішим. Також на розвиток вольових процесів у цьому віці позитивно впливає продуктивна та трудова діяльність дошкільника.[12; 14].

Виконуючи різноманітні завдання в спільній грі, діти порівнюють свої досягнення з досягненнями інших. Вони оцінюють не лише наслідки своєї діяльності, але й свої можливості. Діти вчаться контролювати себе та інших. Навчаються ставити перед собою конкретні вимоги і досягати мети [1; 4; 15; 21].

В період дошкільного дитинства дитина набуває навичок самопізнання. Формується підґрунтя для формування самосвідомості .

Об'єктами самопізнання дитини є окремі частини її тіла, або дії, або мовні акти. Також дитина вчиться аналізувати свої відчуття, вчинки, переживання та особистісні якості. З розвитком довільності психічних процесів дитина набуває навичок їх усвідомлення. Це є основою в формування та розвитку саморегуляції особистості. Самооцінка дитиною власних вчинків, умінь та інших якостей формується на основі оціночних суджень дорослих.

Формування самоствердження дитини дошкільного віку відбувається наступним чином. Спочатку дитина воліє до самоствердження в очах близьких дорослих. Потім в важливим є сприйняття дитини однолітками. Тільки після цих етапів дитина самостверджується у власному сприйнятті. [15; 21; 29; 33].

В період дошкільного дитинства у дитини вже з'являється коло елементарних обов'язків, які дитина може виконувати самостійно. Змінюються взаємини з дорослими, набуваючи нових форм: спільні дії поступово змінюються самостійним виконанням дитиною вказівок дорослого. Дошкільник набуває власного досвіду. Дитина постійно вчиться і засвоює досвід інших через спілкування з дорослими, через сюжетно-рольові ігри, або виконуючи трудові доручення тощо.

В цей час дошкільники починають освоєння форм нового виду діяльності – навчальної. Роль навчання в розумовому розвитку дитини зростає. І це не про набуття окремих знань, а про засвоєння певної їх системи, та формування потрібних для їх засвоєння дій [4; 9; 17].

Дошкільний вік характеризується інтенсивним розвитком пізнавальної сфери. Сприймання в цей період втрачає свій афективний характер: перцептивні та емоційні процеси диференціюються. Мимовільна увага та пам'ять переважають протягом усього дошкільного дитинства. У старшому дошкільному віці з'являється довільне запам'ятовування, репродуктивна увага перетворюється на творчу. Сюжетно-рольова гра

стимулює розвиток мислення. Удосконалюється наочно-образне мислення, починає формуватися словесно-логічне мислення. У пізнавальних процесах виникає синтез зовнішніх і внутрішніх дій, об'єднуються уява, мислення, мовлення.[2; 9;13; 14]

Отже, дошкільне дитинство – період інтенсивного фізичного й психічного розвитку індивіда, протягом якого відбувається підготовка його до життя дорослих. У цьому періоді забезпечується загальний розвиток дитини, який слугує основою для набуття нею у подальшому спеціальних знань та навичок і засвоєння різних видів діяльності. Формуються якості психіки, які визначають собою загальний характер поведінки, ставлення до навколишнього, а також якості, що проєктуються на майбутнє. Дитинство є найбільш важливим етапом у соціалізації особистості.

1.2 Характеристика творчих ігор як основного виду ігрової діяльності дошкільників.

Найважливішою умовою гри як провідного виду діяльності дошкільників – наявність у дитини знань про оточуючі її предмети, про події та явища соціального, природного світу. Але при цьому необхідно, щоб у дитини було сформовано усвідомлене засвоєння знань, накопичення практичного досвіду та їх використання.

До поняття «творча гра» входять сюжетно-рольові ігри, будівельно-конструктивні та театралізовані ігри. В цих іграх відображаються враження дітей про навколишнє життя, глибина розуміння дитиною тих чи інших життєвих явищ. Свобода, самостійність, самоорганізація і творчість в цій групі ігор проявляється з особливою повнотою. Різноманітні життєві події не копіюються дитиною під час гри, а переробляються, одні дії замінюються іншими, перебудовуючи події. Дитина в грі - і артист, і режисер, сама складає слова і дії своєї ролі, малює декорації, робить

костюми, підбирає іграшки і матеріали тощо. Безумовно, дитяча творчість в грі ще недосконала, але вона дозволяє дитині глибше зрозуміти навколишній світ, дає їй певний життєвий досвід, викликає потребу висловити цей досвід у своїй діяльності. Радість творчої гри перетворює дитяче життя, наповнюючи її казковістю і чарами [32; 33].

Сюжетно-рольова гра є основним видом гри дитини дошкільного віку. Їй притаманні всі основні характеристики ігрової діяльності в повному асортименті. Основною особливістю сюжетно-рольової гри є наявність в ній уявної ситуації. Ця ситуація складається з сюжету і ролей. Сам сюжет гри – ряд подій, які об'єднані життєвомотивованими зв'язками. У сюжеті розкривається зміст гри. Основою сюжетно-рольової гри – є роль, яка виражається в діях, мові, міміці, пантомімі тощо. До вибору своєї ролі діти ставляться неоднаково. Дошкільники беруть на себе ролі тих дорослих або вигаданих персонажів, дії і вчинки яких справили на них велике емоційне враження. Інтерес визначає і місце ролі в грі, і характер взаємин: рівноправності, підпорядкування, управління. Протягом дошкільного дитинства розвиток ролі в сюжетній грі відбувається через перехід від виконання рольових до дій ролей-образів. Узяття ролі надає певну спрямованість дії, та наповнює змістом дії з предметами. Як правило, у сюжеті гри використовується два види дій: оперативні дії і образотворчі – дії «начебто», які є відповідними діям взятої на себе ролі [3; 14; 19; 22; 32].

Сюжетно-рольовій грі притаманні специфічні мотиви [33]:

- загальний мотив – прагнення дитини до спільного з дорослими соціального життя;
- приватний мотив – інтерес дитини до подій та дій з предметами. Коли дитина прагне до спільної діяльності, коли бажає стати суб'єктом своєї діяльності.

В подальшому ігри змінюються, розширюється різноманітність сюжетів. Умовно всі сюжетно-рольові ігри поділяють умовно на три групи в залежності від сюжету: побутові ігри, ігри на тему праці, ігри з громадської тематики.

Розвиток та ускладнення змісту ігрової діяльності в дошкільному віці здійснюється за такими напрямками [33]:

- посилення цілеспрямованості, послідовності та зв'язності зображуваної дії;
- поступовий перехід від розгорнутої ігрової ситуації до згорнутої, узагальнення зображуваного в грі (використання умовних та символічних дій, словникових заміщень).

Розвиток сюжету в сюжетно-рольових іграх відбувається в двох напрямках:

- гра формується як діяльності;
- гра як засіб виховання дитини та становлення дитячого колективу.

Сенс формування гри як діяльності передбачає, що вихователь впливає на розмаїття тематики сюжетно-рольових ігор. Вихователь поглиблює їх зміст, сприяє оволодінню дітьми нової рольової поведінки [12; 18; 23; 32].

В процесі сюжетно-рольової гри діяльність дитини трансформується від простих, елементарних, готових сюжетів до складних, які вона сама вигадує. В такі сюжети включені практично всі сфери дійсності. Дитина вчиться грати не поруч, з іншими дітьми, а навчається грати разом з ними. Поступово дошкільники навчаються обходитися без численних ігрових атрибутів. Опановують правила гри і починає дотримуватися їх, якими б складними і незручними для малюка вони не були. І це далеко не все, що дитина набуває в грі. Водночас гру розглядають як самостійну діяльність, яка має в дошкільному віці єдину форму вираження. Іншими словами, береться якийсь сюжет – тема і розігрується, пожвавлюється з допомогою

ролей. Поєднання двох ліній сюжету і ролей саме і дає назву грі – сюжетно-рольова [33; 38].

Цей вид гри є центром численних досліджень науковців. Це самий зрозумілий дорослим вид дитячої діяльності. Педагоги, психологи часто відвідують дитячі садки, задля вивчення процесу засвоєння дитиною в іграх різних соціальних ролей. Але найчастіше діти вже не грають. Вони роблять те, що хочуть бачити дорослі. В процесі навчання грі можна помилково навчити дитину так званим «шаблонним іграм» [14; 16].

Як зазначалося раніше, сюжетно-рольова гра має дві лінії – сюжетну і рольову. Розглянемо сюжетну лінію. В два-три роки дитина починає засвоювати нові форми поведінки. Дитина, наприклад, може розкласти різні предмети перед собою на стільці і по черзі ними маніпулювати. Але це маніпулювання не відтворює справжніх дій з цими предметами. Дитина може грати сервізом в шафі, або маминими і батьковими речами. Вона може навіть почати озвучувати картинки в книжці. Батьки зазвичай не звертають уваги на таку діяльність дитини. Однак це і є гра. Такі дії є першою складовою сюжетно-рольової гри, її ще називають режисерською [32].

Насправді, дії дитини дуже схожі на дії режисера. По-перше, дитина самостійно складає сюжет. На початку ці сюжети досить прості, з примітивним сценарієм. Але з часом сюжет гри набуває безліч ускладнюючих деталей. Деякі дорослі помилково вважають таку діяльність дитини пустощами. Але це ознака, яка характеризує формування та розвиток самостійності дитини. Все, що дитина робить – вона робить сама, без допомоги. Виготський назвав це явище «актуальною зоною розвитку», так починаються перші прояви самостійності дитини [24; 27; 31; 33; 38].

Другою схожою рисою гри дитини на режисерську діяльність є те, що дитина сама вирішує, хто і ким буде. Тобто кожен предмет може стати

будиночком, людиною, твариною та ін. В грі появляються предмети-замінники. Так дитина вчиться переносити властивості одного предмета на інший. Третьою важливою схожістю є той факт, що малюк сам складає мізансцени. Дошкільник може затратити довгий час на діяльність з дрібними предметами тільки тому, що становить з них фон для майбутньої дії. Дитина в такій грі виконує всі ролі сама або, принаймні, стає диктором, який оповідає про те, що відбувається. Всі вищезазначені риси мають впливове значення як для загального психічного розвитку дитини, так і для розвитку ігрової діяльності взагалі. Дитина-режисер набуває необхідну якість для подальшого розвитку гри – вона навчається бачити ціле раніше частин [32]. Тобто дошкільник бачить гру не з якоїсь однієї, приватної, нехай навіть дуже значущою позиції, а з позиції загальної. Це забезпечує йому з самого початку становище суб'єкта цієї діяльності. В основі цього лежить взаємодія окремих персонажів, та становище, яке дає можливість не запам'ятовувати і повторювати зроблене іншими, а придумувати хід подій самостійно [14; 19; 21; 34].

Дитина, яка володіє режисерської грою, зможе без особливих проблем зобразити реального партнера в сюжетно-рольовій грі. Крім того, вона може грати в одну і ту ж гру по-різному. Наприклад, вигадуючи все нові події і повороти в сюжеті, осмислювати і переосмислювати різні ситуації, що зустрічаються в її житті. Особливу значущість режисерська гра набуває у зв'язку з тим, що вона в одній зі своїх характеристик повністю збігається зі специфікою уяви. В основі гри дошкільника та його уяви лежить спільна характеристика – здатність бачити ціле раніше частин [26]. Дитина в такий спосіб з'єднує різні, ніби й не пов'язані одне з одним предмети логічними зв'язками, сюжетом. Кожен предмет отримує свої відмінні властивості, всі вони оживають, говорять, діють. Таким чином, всі уявні учасники гри раптом з'єднуються сюжетом, який створила дитина, а це і є аглютинація – вид уяви [26; 28;30].

Розглянемо наступну складову сюжетно-рольової гри – образно-рольову. Практично кожна дитина в певний період примірює на себе якусь нову роль. Зображає, наприклад, тварину, або інших дорослих, або якийсь предмет. Така образно-рольова гра має важливе значення для формування самостійної психологічної адаптації дитини дошкільного віку [21; 25; 25; 28; 31]. Така гра дозволяє дитині відволіктися, переключитися від проблем, наприклад, в спілкуванні з однолітками. Навчаючись самостійно придумувати сюжет (тобто, іншими словами, опанувала режисерської грою), дитина отримує досвід рольової поведінки (пограла в образно-рольову гру, спробувала перевтілюватися), то і є основою для розвитку сюжетно-рольової гри. Д.Б. Ельконін відзначав, що дитина в такій грі відображає відносини, які специфічні для суспільства, в якому вона живе [32; 33; 38]. У сюжетно-рольовій грі основна увага дитини спрямована на соціальні відносини людей. Саме тому дитина і починає програвати знайомі теми, наприклад, магазин, лікарня, школа, транспорт тощо. Спочатку ці ігри були дуже багаті та різноманітні за змістом. Але з часом вони більше стають схожі на соціальні схеми, ніж на описи тих чи інших подій.

Так відбувається в першу чергу тому, що більшість дошкільнят не знайомі або погано знайомі з різними сторонами суспільного життя. Багато дошкільнята знають, чим саме займаються їхні батьки, тобто хто вони за фахом. Тому перше, що відображають в грі діти, це праця їхніх батьків. Основою є природне бажання бути «як мама» або «як тато» втілювалося у виконанні професій. Але також дошкільники звертаються до сюжетів «сімейного побуту». Досить часто основною грою дітей дошкільного віку стала гра в «дочки-матері». Це, безумовно, розширює вплив гри на загальний розвиток, а саме впливає на розвиток уяви дитини дошкільника [21; 24; 25; 29; 31].

Сюжетно-рольова гра – це модель дорослого суспільства, але зв'язки, які діти вибудовують в продовж гри між собою, в ній серйозні. Іноді можна спостерігати конфліктні ситуації, в основі яких є небажання тої чи іншої дитини грати свою роль. Роль у молодших дошкільнят часто отримує той, в кого в даний момент знаходиться необхідний, з точки зору дітей, для неї атрибут. І тоді можна спостерігати наступні ситуації, коли на машині їдуть два шофери або на кухні готують відразу дві мами [5; 18; 22; 23; 26].

Діти середнього дошкільного віку свої ролі формують вже до початку гри. У старших дошкільнят гра починається з договору, зі спільного планування, хто ким буде грати. А основні питання, що виникають при плануванні умов гри, звернені в бік того, буває так чи ні.. Таким чином, діти навчаються громадських зв'язків в процесі гри. Помітно відбувається процес соціалізації, діти поступово вливаються в спільну діяльність, в колектив. Тобто, кожна сюжетно-рольова гра зазнає змін в залежності від віку дитини: спочатку це предметна діяльність, потім відносини між людьми і, врешті-решт, це виконання правил, що регулюють відносини дітей.

В науковій літературі виокремлюють ще один вид ігор, який є досить близьким до сюжетно-рольових ігор, це гра – драматизація [22; 24; 27]. Відмінність гри-драматизації полягає в наступному. Діти повинні розіграти сценку з якогось твору, наприклад, з казки. Кожний учасник сам обирає собі заняття – хтось грає, хтось готує костюми. Як ми казали, зазвичай самі діти вибирають собі відповідну роль. Гра-драматизація передбачає, що дитина повинна якомога точніше і правильніше зіграти свого персонажа. Таким чином трансформація відбувається за напрямком: неконтрольована гра-драматизація поступово перетворюється в сюжетно-рольову гру.

1.3 Особливості творчої ігрової діяльності дитини дошкільного віку.

Гра – це основний вид діяльності дітей дошкільного віку. В процесі гри відбувається фізичний і духовний розвиток дитини. Розвивається її увага, пам'ять, уява, дисциплінованість та спритність. Також гра – є своєрідним, властивим дошкільному віку способом засвоєння суспільного досвіду.

Особливе місце в розвитку дитини дошкільного віку займають ігри, що вигадуються та створюються самими дітьми. Такі ігри називають творчими або сюжетно-рольовими. В творчих іграх дошкільнята відтворюють в ролях все те, що вони бачать навколо себе в житті та в діяльності дорослих. Особистість дошкільника більш повно формується саме в процесі творчої гри, тому гра важливим засобом виховання [13; 15; 20; 27; 31].

Гра – відображення життя. Тут все відбувається в умовній обстановці, яка хоча і створюється уявою дитини, але має багато справжнього. Ігрові дії дошкільників завжди реальні, їхні почуття, переживання справжні та щирі. Дитина розуміє, що лялька або ведмедик – це тільки іграшки, але ставиться до них як живих. Дитина розуміє, що вона не є справжнім льотчиком або моряком, але по-справжньому відчуває всю палітру емоційних переживань та відчуттів свого персонажа і по-справжньому пишається своєю перемогою. Наслідування поведінки дорослих в сюжеті гри пов'язано з розвитком дитячої уяви. Слід пам'ятати, що дитина не копіює дійсність в грі. В своїй грі дошкільник комбінує різні емоційні враження життя зі свого особистого досвіду [31; 32; 39].

Дитяча творчість проявляється в задумі гри і в пошуку можливостей для її реалізації. Скільки вигадки потрібно, щоб вирішити, в яку подорож відправитися. Яка потужна робота уяви потрібна, щоб вигадати який

спорудити корабель чи літак, яке підготувати обладнання для цього. В процесі гри дошкільники можуть одночасно виступати і як драматурги, і як бутафори або як декоратори та актори. Діти самі обирають сюжет гри, самостійно її організують. Але водночас ні в якій іншій діяльності немає таких суворих правил, такої обумовленості поведінки, як в сюжетній грі дошкільників. Така ігрова діяльність привчає дітей підлаштовувати свої дії і думки до певної мети. Це допомагає формувати та виховувати вольові якості, наприклад, цілеспрямованість [24].

Творчу колективну гру дошкільників часто називають школою виховання почуттів. В ігровій діяльності формуються моральні якості, які впливають на поведінку дитини в житті. Паралельно з цим навички, які формуються в процесі повсякденного спілкування дітей одне з одним і з дорослими, розвиваються та відображаються в сюжетній грі. В цей період велике значення має талант вихователя, щоб допомогти дітям організувати гру. Дуже важливо організувати таку ігрову діяльність, яка спонукала б до гарних вчинків, викликала б найкращі почуття [25].

Творча ігрова діяльність дошкільників також є важливим засобом розумового виховання дитини. Ті знання, що дитина здобула отримані в дитячому садку або вдома, втілюються в грі. Набувають свого практичного застосування та подальшого розвитку. Коли в ігровій формі дитина відтворює різні події життя або епізоди з казок і оповідань, вона аналізує те, що бачила. В грі дитина відтворює те, про що їй читали або говорили. Таким чином для дитини стає зрозумілим сенс багатьох явищ, їх значення стає для дитини більш зрозумілими [32].

Ігри, які цікаві дитині створюють їй бадьорий та радісний настрій. Вони роблять життя дошкільників повним завдяки тому, що задовольняють дитячу потребу в активній діяльності. Якщо позбавити дитину захоплюючої гри, навіть за умови повного задоволення всіх

базових потреб, дитина буде погано розвиватися, стане млявою та безініціативною.

Творча ігрова діяльність також тісно пов'язана з художньою творчістю дошкільнят. Малювання, ліплення, конструювання, все це має великий вплив на психічний розвиток дошкільників. Всі засоби відображення дійсності дуже різноманітні. Але вони мають багато спільного. Наприклад, одні ті ж самі теми можна побачити в сюжеті гри або в малюнку. В реалізації ігрового сюжету діти нерідко малюють, співають, танцюють, згадують знайомі вірші. Тобто, творча гра, як важливий засіб всебічного психічного розвитку дітей, пов'язана з усіма видами діяльності дошкільників [12; 22; 25; 27].

Одним із найскладніших розділів методики дошкільного виховання є керівництво творчими іграми дошкільників. Вміння завоювати довіру дітей та встановлювати з ними контакт ось найважливіша умова успішного керівництва творчими іграми. Добрий результат можна отримати тільки тоді, якщо вихователь ставиться до ігрової діяльності дитини серйозно, з щирим інтересом. Якщо вихователь розуміє задуми дітей, рефлексує їх переживання. Слід пам'ятати, що вихователю діти охоче розповідають про свої плани. Зазвичай дошкільники легко діляться з вихователем своїми враженнями, звертаються до нього за порадою і допомогою. Основним напрямком виховання в грі є вплив її утриманні її в певному алгоритмі. А саме вихователь може вплинути на вибір теми, або на розвиток сюжету, або запропонувати розподіл ролей та реалізацію ігрових образів [21; 23; 24; 26].

Зміст ігор дітей є різноманітним. В змісті ігрових дій відображається сімейний побут або життя в дитячому садку. Також в грі дошкільників відтворюються праця людей різних професій, або суспільні події. Взагалі в грі дошкільників відображається всі зрозумілі дитині події, які привертають її увагу. Розподіл ігор на побутові, виробничі і громадські

відбувається умовно. В одній і тій самій грі часто поєднуються елементи побуту, праці і суспільного життя. Наприклад, мама відводить дочку-ляльку в дитячий сад, а потім поспішає на роботу. Або батьки з дітьми йдуть на свято, в театр та ін. [30; 32; 36].

Але в кожній грі є домінуючий мотив, який визначає її зміст та її педагогічне значення. Завдання вихователя - допомогти дітям організувати ці ігри, зробити їх цікавими, насиченими діями. Вибір гри визначається силою переживань дитини. З великої кількості життєвих вражень вихователю необхідно допомогти дитині вибрати найяскравіші, такі, які можуть послужити сюжетом хорошої гри.

Також великий вплив на формування особистості дитини має мистецтво і художня література. Завдяки літературі перед дитинною відкривається світова безмежність. В старшому дошкільному вівці дитина вперше змушує замислюватися над тим, що таке добре і що таке погано. Тому дуже часто герої книг стають героями дитячих ігрових сюжетів. Роль дорослого в тому і полягає, щоб допомогти дітям розібратися в характерах героїв. Навчити дитину зрозуміти мотиви їх вчинків. Тоді у дошкільників з'явиться бажання втілити в грі образи героїв літературних творів. Потужний вплив на гру надає видовища. Особливе значення має телебачення, яке міцно увійшло в побут кожної сім'ї. телевізійні передачі є джерелом цікавого матеріалу для сюжетів дитячих ігор. Тобто багато ігрових сюжетів виникають під впливом спеціальних дитячих передач, а також під впливом передач про події, якими живе наша країна [11; 20; 22; 23; 30; 31].

Організація гри висуває перед вихователем потужні питання. Наприклад, багато дітей хочуть бути головним, але не всі вміють рахуватися з думкою товаришів. В дошкільному вівці дитина тільки навчається справедливо вирішувати спори. Обрання організатора гри вимагає великої уваги. Не кожна дитина може впоратися з цим завданням.

В одночас у всіх дітей необхідно виховувати активність і організаторські вміння.

Таким чином можна сказати, що грі належить велика роль в житті і розвитку дітей дошкільного віку. В сюжетно-рольовій ігровій діяльності формуються основні психічні якості дитини. В грі формуються інтерес і готовність дошкільника до майбутнього навчання, розвиваються його пізнавальні здібності. Активне включення дитини до гри важливе для підготовки її до майбутнього. Це зробить справжнє життя дитини повним і щасливим.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТВОРЧОЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

2.1 Огляд і обґрунтування вибору методик дослідження розвитку творчої діяльності дитини дошкільного віку

Діагностику ігрової діяльності дошкільників ми проводили на базі Херсонського ясла-садка № 34 за методикою дослідження рівнів розвитку творчих ігор дошкільників (К. Карасьова, Т. Піроженко) та методикою для виявлення розвитку творчих здібностей Г. Я. Кудріної «Легкість асоціювання».

Інструментарій методики дослідження рівнів розвитку творчих ігор дошкільників базується на основі загальноприйнятої таблиці, розробленої Д. Ельконіним «Зміст структурних компонентів творчої гри дошкільників». Ельконін виділяє наступні структурні компоненти. Та їх зміст:

- обговорення задуму – дитина проявляє цікавість до ігрової дії, цікавість до спілкування з однолітками у грі, проявляє цікавість до виконання ролі у спільних іграх, цікавість до рольових стосунків у грі;

- здійснення задуму – дії з предметами, які спрямовані на ігрову дію, дії з предметами, які спрямовані на іншу дитину, дії, які спрямовані на передачу ставлення до партнера в грі, дії, в яких проявляється ставлення до інших людей;

- виконання ігрових дій та рольових дій – дії з предметами одноманітні, повторювані, не пов'язані між собою, ігрові дії послідовні, коли набір дій виходить за межі одного типу, послідовність та різноманітність дій визначається однією роллю, ігрові дії різноманітні, послідовні, спрямовані на партнерів по грі;

- входження в роль – ролі не називаються, визначаються іграшкою, не пов'язані між собою, ролі називаються, розподіляються, реалізуються через ігрові дії, ролі названі до початку гри, розподіляються, з'являється рольове мовлення, ролі названі, розподілені, рольове мовлення, відсутні позаігрові стосунки;

- дотримання правил – правила відсутні, порушення логіки ігрових дій фактично не приймаються, правила обговорюються, але не виконуються, правила чітко окреслені, бажання підпорядковані ним [32].

Для оцінки рівня розвитку сюжетно-рольової гри на етапі її становлення ми використовували показники та критерії оцінки, що розроблені К. Карасьовою [32]. Дослідниця розвиток структурних компонентів творчої гри дошкільників поділяє на наступні рівні.

На першому рівні – ігровий задум визначається цікавістю дитини до іграшки та простих предметних дій. Ігрові дії з предметами одноманітні та повторювані. Ролі не називає, вони визначаються іграшкою та не пов'язані між собою. Правила в грі відсутні.

Другий рівень – задум визначається цікавістю до спілкування з однолітками. Ігрові дії вже послідовні, їх кількість виходить за межі одного типу. Дитина не тільки називає ролі, але їх розподіляє та реалізує через ігрові дії. На цьому рівні правила ще не приймаються, але їх порушення помічаються.

Третій рівень – задум гри визначається цікавістю до виконання ролі у спільних іграх. Послідовність та різноманітність ігрових дій визначається однією роллю, ролі названо до початку гри та розподілено. З'являється рольове мовлення. Правила обговорюються до початку гри, порушення логіки ігрових дій виправляються. *Четвертий рівень* – задум визначається цікавістю до рольових стосунків у грі, ігрові дії різноманітні, послідовні, спрямовані на партнерів по грі, ролі всеназвано, розподілено,

рольове мовлення, позаігрові стосунки відсутні, правила чітко окреслено, порушення їх не допускається.

За допомогою матеріалу і певних дій з ним, за допомогою мови дитина створює гру, відкриває ті або інші сторони дійсності, які вона пізнає, змінює, переробляє. Діяльність дитини в творчій грі спрямована, з одного боку, на створення обстановки, відповідної задумом (зміна звичайних умов), і, з іншого - на перетворення себе і оточуючих в різні персонажі (за змістом гри).

Результати проведення методики дослідження розвитку творчих ігор дошкільників в середній групі наведено в таб. 2.1

Таб. 2.1

Рівень розвитку творчих ігор дітей середньої групи

	ПІБ	Вік	Рівень
	Марія П.	4	I
	Богдан К.	4,2	I
	Максим В.	4,7	III
	Ірина Б.	4,3	I
	Ангеліна Б.	4,3	II
	Дмитро Б.	4,2	I
	Роман Я.	4	I
	Христина Л.	4,5	II
	Влад В.	4,5	II
0	Вероніка Б.	4,7	I

Такий результат пояснюється тим, що діяльність в грі молодшого дошкільника ще погано пов'язується з ролями в грі інших дітей. Тобто в

іграх намічається сюжет, розвиток будь-якої теми в образах, діях і відносинах. Але самі по собі сюжети ще не розкриті, в них немає розвинених відносин. Задум дитини захоплює головним чином її саму. Звідси часто спостерігається індивідуальний характер гри кожної дитини. Графічно отримані результати відображено на рис. 2.1

Рис. 2.1

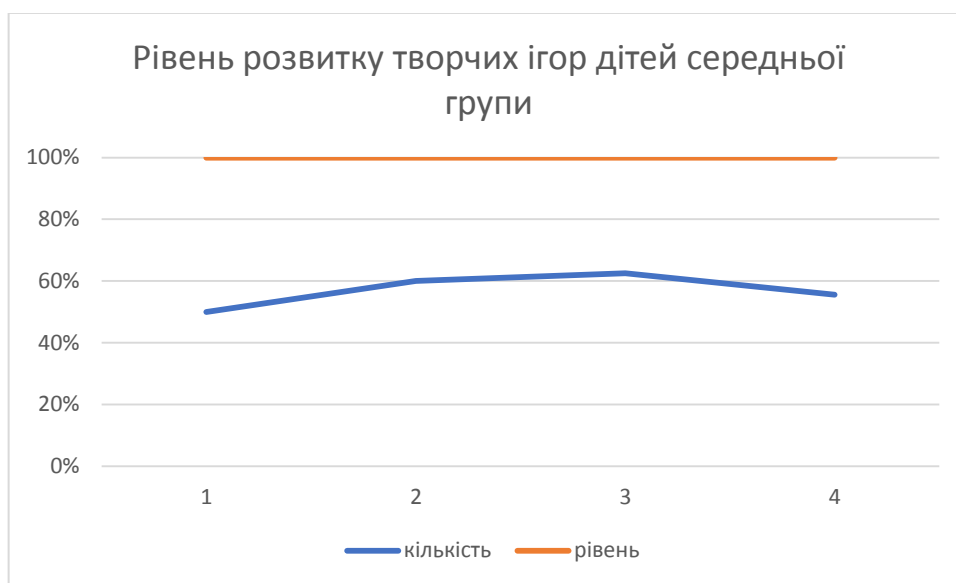

Рис. 2.1 Графічне зображення рівня розвитку творчих ігор дітей середньої групи.

У дітей середнього дошкільного віку мотиви вибору гри потрібно віднести за рахунок вражень, що впливають з їх безпосереднього досвіду. Значну роль в грі займає наслідування. Але у будь-якому наслідуванні є елементи самостійності. Розвиток творчих ігор у дітей середніх дошкільників тісно пов'язаний з участю в них вихователя. Приводів до виникнення творчих ігор багато в дитячому житті. З переходом дитини до спільної гри розширюється тематика і ускладнюються сюжети. Наслідком ускладнення гри є збільшення кількості її учасників, триваліші існування ігрових об'єднань. В період молодшого і середнього дошкільного віку сутність сюжетно-рольової гри значно змінюється. По-перше, відбувається

перехід від поодиноких ігор до спільних, в яких передбачається взаємодія двох і більше дітей. Відбувається це поступово. Спершу діти починають виявляти інтерес до гри іншої дитини, епізодично і ненадовго включаючись у неї.

Для розуміння рівня сформованості творчих ігор у дітей середньої групи, ми провели частотний аналіз. Результат частотного аналізу наведено в таб.2.2. Результати показали, що у 60% відсотків групи рівень сформованості творчої гри є низьким – задум визначається цікавістю до іграшки та предметних дій, ігрові дії з предметами одноманітні, повторювані, ролі не називаються, визначаються іграшкою, не пов'язані між собою, правила відсутні. У 20% групи рівень сформованості творчої гри на другому рівні – задум визначається цікавістю до спілкування з однолітками, ігрові дії послідовні, коло дій виходить за межі одного типу, ролі називаються, розподіляються, реалізуються через ігрові дії, правила не приймаються, але їх порушення помічаються. І у 20% групи рівень сформованості творчої гри на третьому рівні – задум визначається цікавістю до виконання ролі у спільних іграх, послідовність та різноманітність ігрових дій визначається однією роллю, ролі названо до початку гри, розподілено, рольове мовлення, правила обговорюються, порушення логіки ігрових дій виправляються.

Таб.2.2

Частотний аналіз рівня розвитку творчих ігор дітей середньої групи

Рівень	Кількість	Відсоток
I	6	60%
II	2	20%

III	2	20%
IV	-	-

Такий результат є нормальним показником розвитку ігрової діяльності дошкільників. Тобто молодші дошкільники граються здебільше на одинці. Вони ще не вміють домовлятися між собою, розподіляти ролі та ігровий матеріал. Інтерес до гри однолітка приводить до спроби об'єднання, для налагодження певних взаємин із приводу іграшок. Поступово діти починають гратися поруч, об'єднуючись лише зовнішню, тому що в кожного мамі бути власна іграшка. Поступово відбувається перехід від поодиноких ігор до спільних, які передбачають взаємодію двох і більше осіб.

Наступним кроком нашого дослідження було проведення даної методики в старшій групі. Результати проведення методики дослідження розвитку творчих ігор дошкільників в старшій групі наведено в таб. 2.3

Таб. 2.3

Рівень розвитку творчих ігор дітей старшої групи

	ПІБ	Вік	Рівень
	Саша М.	5,8	IV
	Марина К.	6	IV
	Богдан Б.	6,1	IV
	Валерія Л.	5,11	III
	Любов Л.	6	IV
	Платон А.	6	III
	Олена А.	5,5	II
	Сергій Х.	6	III
	Дмитро І.	6,2	III

0	Олександр М.	6,5	IV
1	Олена Б.	6,5	III
2	Марія С.	5,9	II
3	Іванка Ш.	5,10	IV
4	Ганна В.	6	II

Отриманий результат можна пояснити тим, що старші дошкільники відтворюють в ролях все те, що вони бачать навколо себе в житті та в діяльності дорослих. Графічно отриманий результат представлено на рис. 2.2.

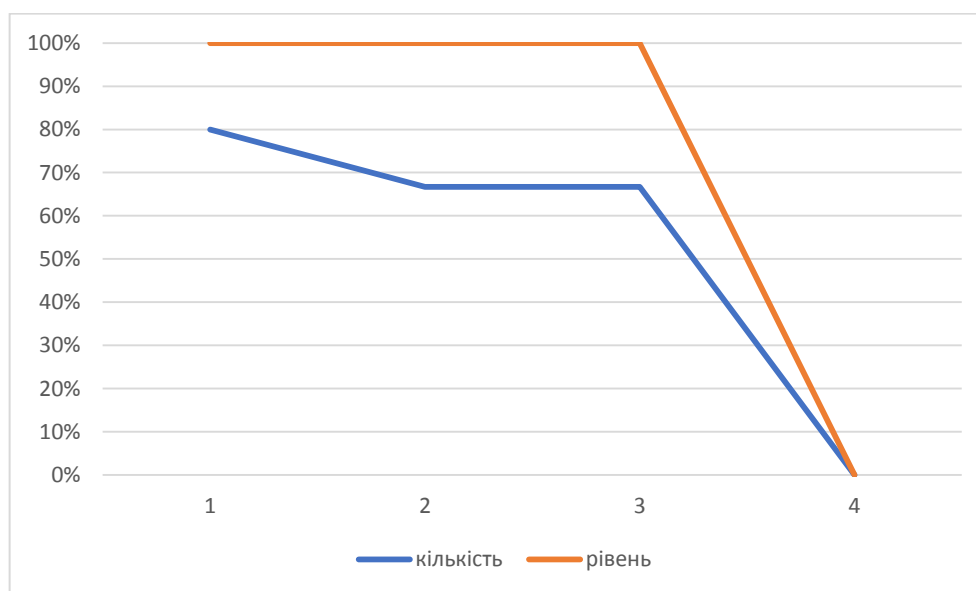

Рис. 2.2. Графічне зображення розвитку творчих ігор дошкільників в старшій групі

Такий результат пояснюється тим, що старші дошкільники відтворюють в ролях все те, що вони бачать навколо себе в житті та в діяльності дорослих. Тому творча гра найбільш повно формує особистість дитини і є важливим засобом виховання. Все відбувається в умовній обстановці, яка хоча і створюється уявою дитини, але має багато справжнього. Ігрові дії дошкільників завжди реальні, їхні почуття, переживання справжні та щирі. Дитина розуміє, що лялька або ведмедик – це тільки іграшки, але любить їх як живих. Розуміє, що вона не є справжнім льотчиком або моряком, але відчуває себе відважним пілотом, хоробрим моряком, який не боїться небезпеки і по-справжньому пишається своєю перемогою. Наслідування дорослим в грі пов'язано з роботою уяви дошкільників. Дитина не копіює дійсність, вона комбінує різні враження життя з особистим досвідом.

Результат частотного аналізу наведено в таб.2.4

Таб.2.4

Частотний аналіз рівня розвитку творчих ігор дітей середньої групи

Рівень	Кількість	Відсоток
I	0	-%
II	3	21%
III	5	36 %
IV	5	40 %

Дитяча творчість проявляється в задумі гри і в пошуку можливостей для її реалізації. Скільки вигадки потрібно, щоб вирішити, в яку подорож відправитися, який спорудити корабель чи літак, яке підготувати обладнання. У грі діти одночасно виступають як драматурги, бутафори, декоратори та актори. Діти самі обирають гру, самі організують її. Але в

той же час ні в якій іншій діяльності немає таких суворих правил, такої обумовленості поведінки, як в цій грі. Тому гра привчає дітей підкоряти свої дії і думки певної мети, допомагає виховувати цілеспрямованість.

Методика для виявлення рівня розвитку творчих здібностей [38].

Для визначення рівня розвитку творчих здібностей можна використовувати методику Г.Я. Кудріною «Легкість асоціювання». Ця методика широко використовується в психолого-педагогічній практиці.

Для дослідження творчих здібностей дітям пропонується 10 слів (наприклад, сухий; старий; бадьорий; щасливий; акуратний; теплий; чистий; солодкий; хоробрий; перемога), до кожного з яких потрібно підібрати слова протилежні за змістом. Фіксується час, витрачений на відповідь і різноманітність варіантів відповідей (коли дитина вказує не одне, а кілька слів).

Аналіз результатів:

В ході виконання завдань дитині присвоюється високий рівень розвитку творчих здібностей, якщо вона:

- Називає за найбільш короткий проміжок часу не одне, а кілька слів протилежних за значенням даного, при цьому не вдається до допомоги вихователя, не ставить питань в ході виконання завдання;

Середній рівень розвитку творчих здібностей, якщо дитина: Називає лише одне слово протилежне за значенням даного, задає питання в ході виконання завдання;

Низький рівень розвитку творчих здібностей:

- дитина не може у виконанні завдання;

Виконання дітьми діагностичних завдань оцінюється за 3-бальною системою. За виконання завдання відповідно до критеріїв:

високого рівня розвитку творчих здібностей дитина отримує 3 бали;

- середнього рівня - 2 бали;

- низького рівня - 1 бал;

- якщо дитина відмовляється виконувати завдання - 0 балів.

Максимальна кількість балів, яку може отримати дитина - 30, а мінімальне - 0.

Таким чином, дитина з високим рівнем розвитку творчих здібностей повинна отримати 20 - 30 балів, із середнім - 10 - 19 балів, а з низьким - 0 - 9 балів.

Сюжетно-рольової грі притаманні специфічні мотиви: загальний мотив – прагнення дитини до спільної соціальної життя з дорослим; приватний мотив – інтерес до подій, дій з предметом, прагнення до спільної діяльності, бажання стати суб'єктом своєї діяльності.

Протягом дошкільного дитинства розвиток і ускладнення змісту гри повинно здійснюватися за такими напрямками: посилення цілеспрямованості, тобто, і послідовності, і зв'язності зображуваного; та поступовий перехід від розгорнутої ігрової ситуації до згорнутої, узагальнення зображуваного в грі (використання умовних та символічних дій, словникових заміщень).

Отримані результати проведення методики по виявленню рівня розвитку творчих здібностей (діагностичний етап) наведено в таб. 2.5. та 2.6

Таб. 2.5.

Рівень розвитку творчих здібностей дітей старшої групи

	ПІБ	Вік	Бали	Рівень
	Саша М.	5,8	9	Н
	Марина К.	6	25	В
	Богдан Б.	6,1	28	В
	Валерія Л.	5,11	15	С
	Любов Л.	6	30	В

	Платон А.	6	30	В
	Олена А.	5,5	9	Н
	Сергій Х.	6	19	С
	Дмитро І.	6,2	17	С
0	Олександр М.	6,5	28	В
1	Олена Б.	6,5	17	С
2	Марія С.	5,9	9	Н
3	Іванка Ш.	5,10	30	В
4	Ганна В.	6	8	Н

Творчі ігри – це такі ігри, в яких виявляються образи, які містять в собі умовне перетворення навколишнього. Спочатку образ в грі нескладний. Створюється він позначенням ролі: «я - бабуся», «я - льотчик». За змістом в ролі відображені найбільш типові для виховання маленьких дітей моменти, і, перш за все, звуконаслідування, відтворення елементів дії, нескладні взаємини дійових осіб, па-приклад «бабуся п'є чай», «льотчик летить на літаку» та ін.

Найважливішою умовою гри як захоплюючій діяльності є наявність у дитини знань про оточуючих його предметах, про події та явища соціального, природного світу, при цьому необхідно усвідомлене засвоєння знань, накопичення практичного досвіду їх використання.

Таб. 2.6

Рівень розвитку творчих здібностей дітей старшої групи

	ПІБ	Вік	Рівень
	Саша М.	5,8	Н
	Марина К.	6	В
	Богдан Б.	6,1	В
	Валерія Л.	5,11	С
	Любов Л.	6	В
	Платон А.	6	В
	Олена А.	5,5	Н
	Сергій Х.	6	С
	Дмитро І.	6,2	С
0	Олександр М.	6,5	В
1	Олена Б.	6,5	С
2	Марія С.	5,9	Н
3	Іванка Ш.	5,10	В
4	Ганна В.	6	Н

У конструктивно-будівельної грі створюються предмети «нового» призначення. Кілька стільців дають можливість зобразити будинок, намет, поїзд, танк та ін. Це залежить від досвіду дитини, від розвитку її творчої уяви. Дійові особи в грі з'являються шляхом рольового перетворення в даний образ самої дитини, іграшки або оточуючих дітей і дорослих. Наприклад, якщо дівчинка пропонує себе в ролі мами, тим самим вона визначає свою роль і роль подруги. Або коли дитина саджає ляльку в

автомобіль, визначає та озвучує, що роль ляльки – бути водієм машини [13; 25; 32;40].

Творчі ігри становлять найбільш насичену типову групу ігор дошкільнят. Значна частина творчих ігор – це сюжетно-рольові ігри які зображають людей, тварин або професії. Таким чином можна сказати, що новим характернішим видом ігрової діяльності дошкільника є сюжетно-рольова гра. Вона виникає на межі раннього віку та молодшого дошкільного віку. Сюжетно-рольова гра досягає свого розквіту в середині дошкільного дитинства. Центральним компонентом сюжетно-рольової гри є роль, як спосіб поведінки людей у різноманітних ситуаціях, які відповідають прийнятим у суспільстві нормам. Роль об'єднує всі ці аспекти гри. У грі дитина приймає позицію іншої людини і в межах одного сюжету бачить ситуацію їх очима. Із переходом до спільної гри розширюється тематика і ускладнюються сюжети. Наслідком ускладнення гри є збільшення кількості її учасників, триваліше існування ігрових об'єднань. Старший дошкільники заздалегідь планують гру, розподіляють управлінь, добирають необхідні іграшки, у процесі її контролюють дії один одного, критикують, підказують, що повинен робити певний персонаж. Керівництво ігровою діяльністю дошкільника з боку дорослого – це тонкий і складний процес. Воно потребує глибоке знання теорії ігрової діяльності, спеціальних умінь, довіри і поваги дітей.

2.2 Оптимізація творчих здібностей дитини дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри

У дошкільному віці закладаються основні риси особистості і характеру, форми поведінки в різних соціальних ситуаціях, здатність співвідносити власні бажання і потреби з бажаннями і потребами інших людей, творчі здібності. Неоціненну допомогу в цьому надає включення

дітей в ігрову діяльність, різноманітність і поліфункціональність якої істотно збагачують процес виховання і навчання.

Розвиваюче середовище групи повинна надавати вільну творчу діяльність дітей в ході сюжетно-рольових ігор. Необхідною умовою для розвитку творчих здібностей в ході сюжетно-рольових ігор є різноманітність і доступність предметно-інформаційного середовища. Атрибути для сюжетно-рольових ігор повинні бути різноманітними, привабливо оформленими, відповідати можливостям дітей [26;35; 38].

Розглянемо на прикладі сюжетно-рольової гри «Подорож на автобусі» (I молодша група) [38].

Програмний зміст:

- Виховувати колективізм, відповідальність за сові справу
- Вчити грати колективно, виконувати певну роль
- Діяти за словами вихователя
- Закріпити знання основних кольорів

Ознайомити з правилами дорожнього руху, повторити назви видів транспорту.

Обладнання:

1. 3 стільчиків побудований салон автобуса, місце для водія, шапочки для шофера і кондуктора, сумка з квитками

2. Квитки 4-х основних кольорів, на стільцях кружечки 4-х основних кольорів

3. Метелики і квіти білого, червоного, жовтого і синього кольорів.

Хід гри:

Вихователь:

- Я вас запрошую сьогодні на прогулянку по місту. Давайте згадаємо, яким видом транспорту ми користуємося.

Діти:

- Машина, таксі, автобус.

Вихователь:

- Ось і нас на зупинці чекає автобус, але, щоб він поїхав, потрібен шофер. Хто хоче бути шофером? (Вибирається шофер, на нього надівається кашкет)

- Сідай, шофер, за кермо, повезеш дітлахів.

- В автобусі ще працює кондуктор, він продає квитки.

Кондуктором буде Іван. Ось тобі сумочка з квитками, будеш їх продавати

- Людей, які їдуть в автобусі, називають пасажирями. Ми з вами будемо пасажирями.

Кондуктор: Купуйте квитки, проходите в автобус, сідайте на своє місце. (Діти займають місця відповідно до кольору квитка).

Вихователь: А я буду контролером і подивлюся, чи правильно ви зайняли свої місця. Товариш шофер, заводь мотор, поїхали швидше, заспіваємо веселіше. (Виповнюється куплет пісні на вірші Михалкова, музика Старокадомській «Веселі мандрівники»).

Кондуктор: Станція «Паркова».

Вихователь: Виходьте з автобуса. Щоб пройти на галявину, потрібно обійти автобус ззаду і перейти дорогу. Дорогу переходять по пішохідному переходу, ось по цій смугастій доріжці, яка називається «зебра».

- Подивіться на галявину.

Що ви бачите? (Квіти)

- Так, квіти, небувалої краси.

Бджоли, метелики кружляють,

На квіти вони сідають.

Дидактична гра «Знайди квітка для метелика»

А тепер, шофер, запрошуй пасажирів в автобус.

Шофер: Автобус відправляється, наступна зупинка «Стадіон».

(Виповнюється 2-ий куплет пісні «Веселі мандрівники»).

Кондуктор: Зупинка «Стадіон».

Вихователь: На стадіоні нас чекає тренер з гімнастики. Він запрошує вас позайматися фізичними вправами.

(Тренер - вихователь проводить рухливе вправу «Неваляшка»).

Кондуктор: Заходьте в автобус, сідайте.

Шофер: Автобус відправляється, наступна зупинка «Дитячий сад».

Вихователь повинен спостерігати за творчими іграми, щоб в подальшому врахувати які знання досить засвоєні дітьми, а які слід уточнити і розширити. Вихователь повинен спонукати дітей знаходити в грі свої способи створення сюжету. В процесі сюжетно-рольової гри з готовим сюжетом дітям повинна бути надана можливість завершення гри, педагог може на правах учасника схилити хід подій до більш адекватного і зумовленого цілями гри кінця, але право вибору все ж залишається за дітьми. Вихователь сприяє тому, щоб діти відображали в міміці, жестах і висловлюваннях своє враження від гри;

Проведення сюжетно-рольової гри включає в себе організацію ігрового простору, підбір необхідних аксесуарів і атрибутів гри. У всіх вікових групах повинні бути створені умови для сюжетно-рольових ігор. Побудова сюжетно-рольової гри проводиться з урахуванням реальних фізичних і психічних можливостей дітей дошкільного віку. Введення правил і обмежень в грі не повинно пригнічувати особистісної активності кожної дитини, але спрямовує в межі поведінки. Важливим є наявність зразків творчої поведінки з боку дорослого в ході гри.

ВИСНОВКИ

Отже, дошкільне дитинство – період інтенсивного фізичного й психічного розвитку індивіда, протягом якого відбувається підготовка його до життя дорослих. У цьому періоді забезпечується загальний розвиток дитини, який слугує основою для набуття нею у подальшому спеціальних знань та навичок і засвоєння різних видів діяльності. Формуються якості психіки, які визначають собою загальний характер поведінки, ставлення до навколишнього, а також якості, що проєктуються на майбутнє. Дитинство є найбільш важливим етапом у соціалізації особистості.

Розглянуто психолого-педагогічну характеристику дошкільного віку. Соціальна ситуація розвитку у дошкільному віці ускладнюється і диференціюються, суттєво змінюються стосунки з дорослими, які надалі залишається центром життя дитини. Позаситуативно-пізнавальне спілкування з дорослими допомагає дітям розширити світогляд, зрозуміти природу і логіку розвитку багатьох явищ, причинно-наслідкові зв'язки між ними, таємниці суті речей тощо. З часом їх починають цікавити події у соціальній сфері, що змінює характер спілкування з дорослими. Спілкування з однолітками починаю впливати на розвиток самосвідомості дитини, формується здатність оцінювати однолітків, що стимулює виникнення самооцінки. Самооцінка у досягненні результату завищена, оскільки дитина цього віку мало знає про особистісні якості і пізнавальні можливості. Нервова система у дошкільників має багато ознак слабкого типу, що зумовлено їх віком. Це проявляється у швидкому виснаженні, низькій працездатності, підвищеній збудливості і чутливості. Дошкільний вік це вік в якому закладається основи для подальшого психічного розвитку та особистісного зростання.

Проаналізовано теоретичні підходи до розуміння природи творчих ігор як основного виду ігрової діяльності дошкільників. Провідним видом

діяльності в дошкільному віці стадія гра, оскільки зумовлює якісні зміни у підкинь психіці дитини. Гра дошкільнят має рольовий характер. Передумови сюжетно-рольової гри формуються у предметній діяльності дитини дошкільного віку. В ігровій діяльності дошкільник навчається відокремленню дій від предмета, їх узагальненню та засвоює використання неоформлених предметів як замінників інших. Найважливішою передумовою ігрової діяльності є порівняння і ототожнення дитиною своїх дій із діями дорослого, особистість і дії якого вперше стають для неї зразком не лише об'єктивно, а є суб'єктивно. Центральним компонентом гри є роль, як спосіб поведінки людини у різноманітних ситуаціях. Ігрова діяльність не вичерпується сюжетно рольовими іграми. У ігровій діяльності дошкільників дедалі більше займають часу ігри драматизації, театралізовані, будівельні, дидактичні ігри та ігри за правилами. В ігрові діяльності найінтенсивніше формуються психічні якості й особистісні риси, тобто основні новоутворення, які готують перехід дошкільника до наступного вікового етапу – молодшого шкільного, а також зароджуються і диференціюються нові види діяльності: формується зображувальна діяльність, вперше з'являються елементи праці і навчання.

Охарактеризовано поняття творчих ігри як основного виду ігрової діяльності дошкільників. До творчих ігор відносять сюжетно-рольові ігри, будівельно-конструктивні, театралізовані тощо. В змісті цих ігрових дій відображаються враження дитини про навколишнє життя, відбувається розуміння тих чи інших життєвих явищ, з якими знайомиться дитина. Свобода, самостійність, самоорганізація і творчість в цій групі ігор проявляються з особливою повнотою. Сюжетно-рольова гра – основний вид гри дитини дошкільного віку. Сюжетно рольовій грі притаманні всі основні риси гри в усьому її різномаїтті. Основною особливістю сюжетно-рольової гри є наявність в ній уявної ситуації. Ця ситуація складається з

сюжету і ролей. Сюжет гри – ряд подій, об'єднаних життєво мотивованими зв'язками. В самому сюжеті розкривається власне зміст гри. Стрижень гри – роль виражається в діях, в мові, міміці, пантоміма. До брати участь діти ставляться вибірково, беруть на себе ролі тих дорослих або дітей, дії чи вчинки яких справили на них велике емоційне враження. Інтерес визначає і місце ролі в грі, і характер взаємин: рівноправності, підпорядкування. управління. Протягом дошкільного дитинства розвиток ролі в сюжетній грі відбувається від виконання рольових дій ролей-зразкам. Узяття роль певно спрямовує зміст дії дитини з предметами. У сюжеті використовується два види дій: оперативні і образотворчі «начебто», відповідні діям взятій ролі.

Обґрунтовано методики та емпірично виявлено розвиток творчої діяльності дитини дошкільного віку. Творчі ігри становлять найбільш насичену типову групу ігор дошкільнят. Значна частина творчих ігор – це сюжетно-рольові ігри які зображають людей, тварин або професії. Таким чином можна сказати, що новим характернішим видом ігрової діяльності дошкільника є сюжетно-рольова гра, яка виникає на межі раннього і дошкільного віку і досягає свого розквіту в середині дошкільного дитинства. Центральним компонентом гри є роль – спосіб поведінки людей у різноманітних ситуаціях, які відповідають прийнятим у суспільстві нормам. Роль об'єднує всі ці аспекти гри. У грі дитина приймає позицію іншої людини і в межах одного сюжету бачить ситуацію їх очима. Із переходом до спільної гри розширюється тематика і ускладнюються сюжети. Наслідком ускладнення гри є збільшення кількості її учасників, триваліше існування ігрових об'єднань. Старший дошкільники заздалегідь планують гру, розподіляють управління, добирають необхідні іграшки, у процесі її контролюють дії один одного, критикують, підказують, що повинен робити певний персонаж. Керівництво ігровою діяльністю є тонким і складним процесом. Воно

потребує глибоке знання теорії ігрової діяльності, спеціальних умінь, довіри і поваги дітей.

Визначено напрями та стратегії оптимізації творчих здібностей дитини дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри. Необхідною умовою для розвитку творчих здібностей в ході сюжетно-рольових ігор є різноманітність і доступність предметно-інформаційного середовища. Атрибути для сюжетно-рольових ігор повинні бути різноманітними, привабливо оформленими, відповідати можливостям дітей. Проведення сюжетно-рольової гри має включати в себе організацію ігрового простору, підбір необхідних аксесуарів і атрибутів гри. У всіх вікових групах повинні бути створені умови для сюжетно-рольових ігор. Побудова сюжетно-рольової гри проводиться з урахуванням реальних фізичних і психічних можливостей дітей дошкільного віку. Введення правил і обмежень в грі не повинно пригнічувати особистісної активності кожної дитини, але спрямовує в межі поведінки. Важливим є наявність зразків творчої поведінки з боку дорослого в ході гри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільне виховання – 1999. – №1. – С. 6–19.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / наук. кер. А. Богуш; авт. кол.: Богуш А. М., Беленька Г. В. та ін. – К., 2012. – Спецвип. журн. «Вихователь-методист дошкільного закладу». – 30 с.
3. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади / І. Д. Бех. К.: «Либідь», 2003. – 344 с.
4. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: [наук-метод. посіб.] / І. Д. Бех. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
5. Балл Г.А. Гуманістичні засади педагогічної діяльності / Г. А. Балл // Педагогіка і психологія. – 1994. – №2. – С. 3–11.
6. Богуш А. М. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: Монографія / А.Богуш, Л. Варяниця, Н. Гавриш, С. Курінна, І. Печенко; [Наукоаий редактор А. М. Богуш; За заг. ред. Н. В. Гавриш]. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – С. 45-78.
7. Борисова Л. М. Як краще пізнати світ дитини / Л.М. Борисова // Психологічна газета. – 2005. – №20. – С. 31–32.
8. Волкова М. А. Взаємозв'язок типу цінностей батьків та їх уявлень про виховання дітей / М. А. Волкова // Психолог в детском саду. – 2005. – №4. – С. 67–82.
9. Волошина В. В. Розвиток пізнавальних інтересів у дошкільників та молодших школярів / В. Волошина, Л. Волинська, Л. Лохвицька. – К.: НПУ ім. Д.Драгоманова, 2003. – 214 с.
10. Гавриш Н. Гра-стратегія як засіб формування творчої особистості / Н. Гавриш // Дошкільне виховання. – 2004. – №1. – С. 8.

11. Ганошенко Н. І. Дослідження особливостей емоційного ставлення дитини до себе і до навколишніх людей / Н.І. Ганошенко // Психолог в детском саду. – 2005. – №4. – С. 36–42.
12. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2007. – С.275-288.
13. Захарова Н. М. Адаптація дітей дошкільного віку до сучасного соціального простору : монографія / Н. М. Захарова. – Донецьк : вид-во «Ноулідж», 2010. – 216 с.
14. Зозуляк Р. Процес соціалізації особистості: ретроспективний аналіз // Джерела. – 2006. – № 3–4. – С. 23–27.
15. Іванова В. В. Особливості розвитку творчого мислення у перехідний період від дошкільного до молодшого шкільного віку: дис. канд. псих. наук: 19.00.07 / Іванова Вікторія Вікторівна – К., 2011. – 219 с.
16. Кругман О. Комфортний мікроклімат у дитячому колективі / О. Кругман // Дошкільне виховання. – 2007. – №7. – С. 24 – 25.
17. Козлюк О. Науку життя опановуємо змалку / О. Козлюк, Г. Марчук // Палітра педагога. – 2009. – №1. – С. 15.
18. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні : наук.-метод. посіб. / [Наук. ред. О. Кононко] – К. : Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2003. – 243 с.
19. Кононко О.Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника : навч.-метод. посіб. до Базової прогр. розв. дитини дошк. віку “Я у Світі” /О.Л. Кононко. – К.: Світич, 2009. – 208 с.
20. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві) / О. Кононко – К. : Освіта, 1998. – 255 с.
21. Коломийченко Л. В. Концепція і яскрава програма соціального розвитку дітей дошкільного віку. Дитячий сад від А до Я. – 2004. –№5.– 32 с.

22. Крамнікова В. О. Психодіагностика розвитку дошкільників – старший дошкільний вік – Х.: Ранок, 2013. – 192 с.
23. Кудикіна Н. Українські народні дитячі ігри малих форм / Н.Кудикіна // Палітра педагога. – 2008. – №2. – С. 3.
24. Кузьменко В. У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років: Монографія. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – 354 с.
25. Кузьменко В. У. Соціальна компетентність дошкільнят: особливості, показники та шляхи розвитку / В. У. Кузьменко // Дошкільне виховання. – 2001. – №9. – С. 11.
26. Кравцова Е.Е. «Разбудить в ребенке волшебника» М .: Просвещение, 1996.
27. Литвиненко С. Дитина і середовище: проблеми взаємодії / С. Литвиненко, В. Ямницький // Оновлення змісту та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. – Вип. 22. – Рівне : РДГУ, 2002. – С. 216 – 219.
28. Максименко С. Д. Загальна психологія / С. Д. Максименко – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 272 с.
29. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” / О. Кононко, З. Плохій, А. Гончаренко [та ін.]. – К. : Світич, 2009. – 208 с.
30. Михайленко М. У згоді зі світом і собою / М. Михайленко // Психолог. – вкладка – 2006. – С. 18.
31. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навч. посібник / Р. В. Павелків. – К.: Академвидав, 2008. – 431 с.
32. Павелків Р. В. Психодіагностичний інструментарий в умовах дошкільного закладу: навч. Посіб. / Р. Павелків, О.П.Цигипало. –К : «Центр учбової літератури». – 2013. – 296 с.
33. Печенко І. П. Дитина в сучасному соціально-педагогічному просторі: проблема захисту прав / Печенко І. П // Зб. наук. пр.

Полтавського державного педагогічного ун-ту ім. В. Г. Короленка. Серія Педагогічні науки». – Полтава, 2005. – Випуск 6(45). – С. 45–53.

34. Печенко І. П. Соціалізація та виховання особистості в дошкільному дитинстві: компетентнісний підхід / І. П. Печенко // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2008, № 7 (146) квітень. – С. 209 – 217.

35. Поніманська Т. Виховання людяності: технологічний аспект / Т. Поніманська // Дошкільне виховання. – 2008. – №4. – С. 3.

36. Савчин М. В. Педагогічна психологія / М. В. Савчин – К. : Академвидав, 2007. – 422 с.

37. Усі розробки ігор і вправ до базової програми «Я у Світі» / Упоряд. Гладченко О.. – Харків: Вид. група «Основа», 2010. – 319 с.

38. Хардіна Н. Емоційно-експресивні вправи / Н. Хардіна // Дошкільне виховання. – 2004. – №10. – С. 17.

39. Шкльода В. Розігрування казок для розвитку дитячого мовлення / В. Шкльода // Дошкільне виховання. – 2007. – №2. – С. 21.

40. Якименко Л. Від людини «діючої» до людини «суспільної» / Л. Якименко // Дошкільне виховання. – 2008. – №7. – С. 18.

ДОДАТКИ

Додаток А

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Харченко Тетяна Анатоліївна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не

пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

21.04.2020
(дата)

(підпис)

Тетяна Харченко
(ім'я, прізвище)

Додаток Б

ДОВІДКА
про перевірку на текстові збіги у Науковій бібліотеці
кваліфікаційної роботи СВО Бакалавр
спеціальності 012 Дошкільна освіта (денна форма)

Автор роботи	Харченко Т.
Назва роботи	Особливості творчої ігрової діяльності дитини дошкільного віку
Факультет	Педагогічний факультет
Науковий керівник	старший викладач Вінник Т.О.
Роботу перевірено за допомогою програмного засобу	Unicheck
Ідентифікаційний номер роботи	ID файлу: 1002507734
Результати перевірки	Схожість 45,9%

Директорка Наукової бібліотеки

Нателла АРУСТАМОВА

Бібліотекарка I категорії

Стефанія Соболя

Додаток В

Звіт про повторну перевірку кваліфікаційної роботи на унікальність

Власник документу:
Оксана Блінова

Дата перевірки:
19.05.2020 10:19:05 EEST

Дата звіту:
19.05.2020 11:07:17 EEST

ID перевірки:
1003296829

Тип перевірки:
Doc vs Internet

ID користувача:
94124

Назва документу: Kharchenko_ped_2020_check

ID файлу: 1003275508 Кількість сторінок: 46 Кількість слів: 9914 Кількість символів: 71086 Розмір файлу: 95.51 KB

17.7% Схожість

Найбільша схожість: 7.95% з джерело <http://ditsad.com.ua/info-d0/konsultac211.html>

17.7% Схожість з Інтернет джерелами

15

Page 48

Не знайдено жодних джерел у Бібліотеці

0.05% Цитат

Цитати

2

Page 48

Не знайдено жодних посилань

6.63% Вилучень

Джерела менше, ніж 8 слів або 1% автоматично вилучено

6.63% Вилучення з Інтернету

689

Page 50

Вилучений текст з Бібліотеки відсутній

Підміна символів

Заміна символів

3